

Avdelningen för verksamhetsutveckling och stöd
Juridik- och upphandlingsenheten

Näringsdepartementet
103 33 STOCKHOLM

Yttrande angående remiss av kommissionens allmänna gruppundantagsförordning

Sammanfattning

- Energimyndigheten tillstyrker i huvudsak förslaget.
- Energimyndigheten avstyrker att möjligheten att ge stöd till nystartade innovativa företag begränsas.
- Energimyndigheten avstyrker sänkningen av nivåerna för stöd till investeringar i energibesparande åtgärder och tekniska genomförbarhetsstudier.
- Energimyndigheten avstyrker de begränsande formerna för stöd till energieffektiviseringsprojekt inom byggsektorn.

Energimyndighetens ställningstagande

Energimyndigheten välkomnar att tröskelvärdena för anmälan av individuella stöd till forskning och utveckling höjs.

Energimyndigheten anser att det är positivt att det införs möjligheter att ge stöd till företags forskningsinfrastrukturer.

Energimyndigheten ställer sig positiv till att högsta tillåtna stödbelopp till nystartade innovativa företag höjs och att karenstiden för mottagande av andra stöd tas bort. Det är dock negativt att formerna för stöd begränsas såsom sker i förslaget till artikel 21.3. Den öppnare hållning som följer av artikel 35 i nu gällande allmänna gruppundantagsförordning (förordning nr 800/2008 av den 6 augusti 2008) är att föredra. Vidare är det olämpligt att sänka den maximala tid som företaget får ha existerat från sex till fem år. Redan sex år är en allt för kort tid.

Energimyndigheten välkomnar att det i artikel 8.2 anges hur finansiering från unionen ska hanteras när statligt stöd lämnas.

Energimyndigheten ställer sig positiv till att det i förslaget till artikel 23 införs möjlighet att lämna stöd till besiktningar av små och medelstora företag inför

eventuella stöd till företagen. Det kan dock övervägas om inte villkoren för sådant stöd har satts för snävt.

Energimyndigheten anser att det fortfarande är svårt att bedöma hur stöd som resulterar i kommersiellt användbara prototyper eller pilotanläggningar ska hanteras. Det saknas tydliga riktlinjer för exempelvis beräkning av nettointäkter och restvärden.

Energimyndigheten ifrågasätter varför stödnivåerna för stöd till investeringar i energibesparande åtgärder och tekniska genomförbarhetsstudier sänks.

Sänkningen av stödnivån för tekniska genomförbarhetsstudier kommer att leda till att färre studier kommer att genomföras. Stöd till tekniska genomförbarhetsstudier är ett viktigt och ofta en grundläggande förutsättning för att kunna ta ett första steg för att innovativa idéer och tekniska utvecklingsprojekt kan omvandlas till produkter och tjänster i praktisk tillämpning. Risken för både tekniska och marknadsmässiga misslyckanden är stora. Ett sätt att minska dessa risker är just tekniska genomförbarhetsstudier. Stödet kan också vara avgörande eller en förutsättning för att få till stånd demonstrationsprojekt, där risken för marknadsmisslyckanden är stor.

Energimyndigheten välkomnar att det införs möjligheter att ge stöd till energieffektiviseringsprojekt inom byggsektorn. Såsom villkoren har utformats i förslaget till artikel 37 är stödmöjligheten emellertid alltför snävt och detaljerat utformad. Det ifrågasätts varför stöd endast skulle få lämnas i form av lån. Likaså att stöd föreskrivs ges till investeringsfonder och finansiella mellanhänder.

Energimyndigheten anser att det är positivt att möjligheterna att lämna stöd till innovationsfrämjande åtgärder förenklas och utökas. Det kan dock konstateras att det fortfarande är svårt att stödja många sådana åtgärder på annat sätt än genom stöd av mindre betydelse.

För små tillväxtföretag är det viktigt att kunna anställa och bibehålla nyckelpersoner som långsiktigt bidrar till att utveckla företaget. Företagens behov består många gånger av finansiering av egen personal som ska arbeta med exempelvis finansieringsplaner, marknadsplaner, affärsmodeller, prissättningsstrategier, strategier för immateriella rättigheter. I tidiga utvecklingsfaser handlar det om att bedöma marknadspotential, efterfrågan osv. och i senare faser att upprätta och genomföra planer och strategier. Arbetet innehåller ofta aktiviteter som resor och möten med potentiella kunder, leverantörer och privata finansiärer.

Exempel på begränsningar i det aktuella förslaget:

- Personalkostnader är begränsade till kostnader för utstationering av högkvalificerad personal från en organisation för forskning och kunskapsspridning eller ett stort företag, som arbetar med forskning, utveckling och innovation i en nyinrättad funktion inom det stödmottagande företaget och som inte ersätter annan personal. Personalen ska ha rätt att återgå till sin tidigare arbetsgivare.

- Kostnader för innovationsstödjande tjänster är begränsade till tillhandahållande av kontorslokaler, databaser, bibliotek, marknadsundersökningar, laboratorier, kvalitetsmärkning, testning och certifiering i syfte att utveckla mer effektiva produkter, processer eller tjänster.

För myndigheten skulle en öppnare skrivning öka möjligheten att främja de viktiga aktiviteter som behövs för att tekniker, produkter och tjänster som bidrar till ett hållbart energisystem ska nå och utvecklas på en kommersiell marknad.

Exempel på andra åtgärder som är mycket svåra att stödja är affärstävlingar och mötesplatser.

Affärstävlingar fyller en viktig funktion i innovationssystemet. Tävlingarna synliggör och marknadsför innovativa företag och tekniker, tävlingsdeltagarna granskas, bedöms och får återkoppling vilket leder till vidareutveckling av företagen och tävlingarna innebär dessutom ett utökat nätverk för företagen. För Energimyndigheten innebär deltagande i olika tävlingar att myndigheten synliggörs vilket möjliggör ett ökat inflöde av innovativa företag och tekniker inom energi- och miljöområdet. I det befintliga förslaget bedöms möjligheten att ge stöd till affärstävlingar vara obefintlig.

Myndigheten efterfrågar möjlighet att ge stöd till facilitering av möten mellan olika aktörer som är viktiga för framväxt och utveckling av tillväxtföretag. Behov finns av att arrangera mötesplatser för dialog med investerare, forskare och innovatörer. Möjligheten att ge stöd kan utformas sektorspecifikt för energi- och miljöteknikområdet med hänsyn till de särskilda möjligheter och utmaningar som finns inom området.

Förslagen till nya riktlinjer och allmän gruppundantagsförordning gör att det – i likhet med nuvarande regelverk – blir fortsatt svårt att stödja små och medelstora företag och innovativa företag på annat sätt än genom stöd av mindre betydelse. Innovationsunionens tankar om att förbättra de grundläggande villkoren och tillgången till finansiering samt att genom snabba och stödjande initiativ för mer innovativ, effektivare och grönare teknik genom offentliga stöd underlättas inte för dessa kategorier av företag.

Förslagen underlättar således inte Energimyndighetens stödgivning till små och medelstora företag eller innovativa företag. Dessa kategorier av företag har vanligen inte den ekonomi som krävs för att genomföra innovativ, effektivare och grönare teknik utan ett mer aktivt och ökat offentligt stöd, dvs. ökad stödnivå.

Det uppsatta målet för svensk energiforskning är bl.a. att utveckla teknik och tjänster som kan kommersialiseras genom svenskt näringsliv och därmed bidra till hållbar tillväxt och energisystemets omställning och utveckling såväl i Sverige som på andra marknader.

Sverige har en lång tradition med innovativa företag, både stora och små, där främst förutsättningarna för små och medelstora företag kan behöva en positiv

särbehandling med tanke på att riskerna för ekonomiskt, tekniskt eller industriellt misslyckande är stora, vilket i förlängningen kan hota företags fortsatta existens.

Små och medelstora företag har ofta inte tillräckliga ekonomiska resurser för att driva långsiktiga utvecklingsprojekt eller att omsätta innovativa idéer i praktisk tillämpning. I myndighetens stödverksamhet finns många exempel på där projekten har fått framförallt ekonomiska svårigheter (kassabrist) som lett till att projekten måste avbrytas av detta skäl. Mindre vanligt är att det uppstått avgörande tekniska misslyckanden. Den marknadsmässiga potentialen för dessa projekt kommer därför inte att kunna testats.

Det stöd till företag som kommer ifråga är när marknadsmisslyckanden föreligger, dvs. situationer i vilka marknader, när de fått sköta sig själva, sannolikt inte producerar effektiva resultat. Ett riskavlyft i form av offentligt stöd kan leda till genomförande av riskfyllda projekt som inte har möjligheter till finansiering på marknaden t.ex. i form av banklån eller stöd av riskkapitalbolag. Ett offentligt stöd som i slutändan kan leda till att innovativa idéer kan omvandlas till produkter och tjänster som skapar tillväxt och arbetstillfällen.

Specifika synpunkter

Stöd till små och medelstora företags deltagande i mässor bör under inga förhållanden vara begränsat till den första gången företaget deltar (artikel 18.2).

Företagen behöver ofta befinna sig på samma konferens två till fyra gånger för att nå ett lyckat resultat. Erfarenheten visar att det är först efter andra eller tredje deltagandet som kontakter följs upp, offertförfrågningar kommer in, osv. För myndigheten innebär nuvarande skrivning en begränsning i uppdraget om att utveckla och driva internationell marknadsfrämjande verksamhet för svensk energiteknik.

Möjligheterna att lämna stöd till nystartade innovativa företag är alldeles för begränsade och detaljerade (artikel 21).

Femårsregeln är för snäv för företag inom energi- och miljöteknikområdet. Företag som byggs upp kring innovativ energi- och miljöteknik har många gånger längre kommersialiseringsprocess framför sig än företag som verkar inom andra områden. För dessa företag innebär det att de efter fem år inte har hunnit nå en sådan mognadsgrad att de kan attrahera privat kapital till 100 procent, varför statligt stöd behövs längre tid än fram till att företagen funnits i fem år.

Energimyndigheten använder idag möjligheten att ge stöd till nystartade innovativa företag som är yngre än sex år och upplever att även den gränsen är för snäv. Om gränsen sänks till sex år utesluts ytterligare fler företag från att kunna ta del av stödet och därmed begränsas myndighetens möjligheter att främja innovation, affärsutveckling och kommersialisering.

Det är positivt att det i förslaget till artikel 24.4 sätts en uttrycklig bortre gräns för avräkning av intäkter från kommersiellt användbara prototyper och

pilotanläggningar. Det finns dock fortfarande alldeles för många utestående frågor (artikel 24).

För att de tidiga tillväxtföretagen ska kunna nå så långt som till kundorder och kommersiell försäljning krävs många gånger investering i en anläggning, exempelvis en produktionsanläggning för serietillverkning, som visar intresserade kunder att anläggningen fungerar och att företaget kan leverera. Behovet består alltså av att bygga upp en sådan anläggning innan säkra kundorder eller intäkter finns. Även om inslaget av experimentell utveckling är lågt så saknas det privata finansiärer som är villiga att finansiera ett företag som ännu inte har säkra intäkter. För företagen uppstår ett finansieringsgap och behovet av statligt stöd är tydligt. Befintligt regelverk har inneburit att förväntade intäkter i förväg ska dras bort från ett projekts stödgrundande kostnader, vilket i praktiken betyder att det är svårt att uppnå en realiserbar finansieringslösning.

Att man enligt det aktuella förslaget istället kan återkräva del av nettointäkterna i efterhand är därmed positivt och skulle öka myndighetens möjlighet att minska finansieringsgapet för företagen.

Förändringen bör kompletteras med tydliga riktlinjer kring hur beräkning av nettointäkter, diskontering, restvärde, uppföljning och redovisning ska ske. Tydligare riktlinjer skulle öka myndighetens möjlighet att bedriva en effektiv beredningsprocess för stödärenden.

Stöd till energieffektiviseringsprojekt inom byggsektorn bör överhuvudtaget inte vara begränsat till lån till investeringsfonder och finansiella mellanhänder (artikel 37).

Definitionen av miljöskydd (Annex I, 105) medför skarpa inskränkningar i myndighetens möjligheter att ge stöd till miljöskydd. Handlar projektet om energieffektivt byggande är det inte möjligt att ge stöd till byggherren eftersom denna inte effektiviserar sin egen verksamhet utan byggnaden som byggs. Det skulle istället vara den som agerar köpare och förvaltare som kan sägas ha genomfört energisparande åtgärder i sin egen verksamhet. Detta gäller såväl miljöstudier och investeringsprojekt. (Artikel 37 och artikel 43).

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektören Erik Brandsma. Vid den slutliga handläggningen har därutöver deltagit avdelningscheferna Anita Aspegren, Roger Eklund, Mattias Eriksson, Zofia Lublin och Birgitta Palmberger, direktören för strategiska frågor Anneli Eriksson, chefsjuristen Camilla Rosenberg samt verksjuristen Mattias Carlquist. Föredragande har varit verksjuristen Mattias Carlquist.

Erik Brandsma
Mattias Carlquist